165 utexaminerade från Tekniska aftonskolan.

Vid Stockholms stads tekniska aftonskola, Drottningholmsvägen 82, utexaminerades på måndagen 165 tekniker, som i flera år vid sidan av dagligt arbete följt undervisningen. Skolans inspektor, direktör Hans Theorell, förrättade avslutningen och utdelade premier till avgående elever.

CENTRALLAGERHALLARE I STOCKHOLM
C. GOTTFRID RYSTEDT AB,
Vasagatan 58,
Tel. 22 27 00.

Innan Ni flyttar ut till landet

Glöm inte att lämna Edra värdehandlingar och dyrbarheter i säkert förvar.

Hyr ett kassafack vid något av våra nedanstående kontor. Pris från kr. 12:50 per halvår.

INTECKNINGS-BANKEN

Huvudkontor: Fredsgatan 2, tel. 22 87 00

Avdelningskontor:

Strureplan 6	tel. 61 22 10
Östermalmstorg 1	„ 62 29 44
Södermannag. 33–35	„ 40 35 83
Sveavägen 82	„ 30 04 15

För alla Edra bankaffärer

Graham Greenes besatthet

VARJE SKAPANDE författare som är värd vår uppmärksamhet . . . är ett offer: en man som är besatt av en idé, skriver Graham Greene i en av sina kritiska uppsatser. Och hans essäer går till stor del ut på att visa att så är fallet. Alla de författare han älskar bär på en hemlig börda, på problem och minnen som pinar dem, och det är kring dessa ting deras verk kretsar. Det gäller till och med Henry James, av många betraktad som den kyligt behärskade, moraliskt indifferente konstnären framför andra. I Greenes många artiklar om James skymtar visserligen skilda och delvis stridiga uppfattningar, men gång på gång återkommer tanken att ondskan och lidandet behärskar James fantasi. Förklaringen söks i arv, ungdomsminnen och en tidig handling av gemenhet — James skulle utan skäl ha undandragit sig militärtjänst under det amerikanska inbördeskriget. Motiveringen består i hänvisningar till det bedrägliga och fördärvade hos flera av James gestalter, i några citat om religion och katolicism, i intelligenta, om också extravaganta tolkningar av James syften i de senare romanerna.

Vid James dåd försvann, förklarar Greene i ett annat sammanhang, i en uppsats om Mauriac, känslan för det religiösa

GRAHAM GREENE: The Lost Childhood and Other Essays. Eyre and Spottiswoode, 15 sh.
KENNETH ALLOTT AND MIRIAM FARRIS: The Art of Graham Greene. Hamish Hamilton, 12:6 sh.

ur den engelska romanen och därmed också "känslan för den mänskliga handlingens betydelse". Här blir det klart att Greenes synpunkt är väsentlig, att James — i viss mån också Conrad — för honom måste framstå som undantag från regeln i senare engelsk litteratur. Från denna synpunkt måste de stora berömdheterna från 20- och 20-talen (Galsworthy, Bennett, Shaw och Wells) verka odrägligt ytliga, vare sig de ägnade med sociala eller psykologiska frågeställningar. Och även den yngre generation som för några årtionden sedan i konstens namn förklarade dessa den samtida litteraturens fartäder omöjliga faller under Greenes förkastelsedom. Det är som om "romanen förlorat en dimension", skriver han; Virginia Woolfs och E. M. Forsters gestalter vandrar "likt symboler av papp kring i en värld som blivit tunn som ett pappersblad", Greene framträder som medveten revolutionär och förnyare i strid med den dogmatiskt "rena" romanen i Flauberts anda. I England har han inga motsvarigheter i samma klass; kamraterna är Bernanos och Mauriac.

*

Graham Greene har som andra insatts i sociologiska perspektiv och i samband därmed betecknats som både radikal omstörtare och i grunden konservativ representant för borgarklassen — den "döende" borgarklassen, som man säger sedan hundra år. Men för de flesta läsare står det väl klart att Greene som medveten författare är upptagen inte så mycket av människorna och samhället som av människan och Gud eller problemet om gott och ont eller hur man nu vill kalla det. Han är, liksom sina främsta gestalter, besatt av dessa frågor — än är det i form av direkt religiös spekulation, än i äckel inför de mänskliga villkoren, med korruption och ortitivior och hårdhet som destillat, än i ett medlidande som blir outhärdligt och slår om i trötthet, än i fantasier om frälsning och försoning. Även i de böcker som han själv kallar underhållning ligger denna fixering bakom äventyren — allt grines skrivet i ursinne och anfäktelse.

Det är inte i första hand en tro Greene förkunnar, även om han vid 22 års ålder — för 27 år sedan — blev omvänd till katolicismen. Han förefer ingen bevisning, utlägger inga dogmer och tycks stå likgiltig inför det rationalistiska skelettet i religionen; med förakt talar han om de präster som "söker bekräftelse på sin tro i det sista utlandandet av en astronom". Inte heller är han moralist i ordets gängse mening. Dygd och syndfullhet, rätt och orätt strider i hans böcker, men sitt intresse ägnar han inte främst åt denna strid, den utkämpas på ett lägre plan än det som saken verkligen gäller. I "The Power and the Glory" spelar den försupne prästens försök att motstå frestelser och övervinna svagheter en roll, men det är inte den stora rollen i boken; den är uppenbarligen prästens spänning mellan tro och förtvivlan.

Några citat som Greene anför i essäer och romaner tycks vara väsentliga. I hävdandet av James religiösa problematik ingår en sats ur T. S. Eliot: "Det är riktigt att påstå att människans ära ligger i hennes möjlighet till frälsning; det är också riktigt att säga att hennes ära ligger i hennes möjlighet till fördömelse. Det värsta man kan säga om våra missdådare, från statsmän till tjuvar, är att de inte är karlar nog att bli fördömda." Denna tanke, som flera gånger återkommer hos Eliot, främföres i något annan form i ett citat från Péguy vilken tjänar som motto i "The Heart of the Matter": "Syndaren befinner sig i hjärtat av kristendomen. Ingen är så kompetent som syndaren i saker som rör kristendomen. Ingen, utom möjligen helgonet." I "Brighton Rock" tröstar prästen den mördade ligisterna flicka med en hänvisning till Péguy: "Han var en god man, en helig man, och han levde i synd hela sitt liv... Han tog aldrig sakramenten, han gifte sig inte i kyrkan. Jag vet inte, mitt barn, men många anser att han var — ja, att han var ett helgon." Själv skriver Greene i sin senaste och märkligaste roman att "endast människan med god vilja bär i sitt hjärta förmågan att bli fördömd"; på en katolsk konferens år 1947 förklarade han att kanske det enda som kan fördras av en kristen kultur är "det splittrade sinnet, det orolige samvetet, känslan av personligt misslyckande".

Dessa citat bildar uppenbarligen en enhet, men några distinktioner är nödvändiga. Eliots ord, koketta och högfärdiga, markerar den romantiska distansen i denna religiositet. Mot massan, från statsmän till tjuvar, ställa de utvalda, de religiöst besatta, som "är karlar" att bli frälsta eller fördömda. Det väsentliga är varken gärningar eller tro, utan "sönderslitenhet", en ovillkorlig inriktning på "gott och ont"-problemet. Uttryckssättet är, liksom ofta hos Eliot, i sin paradoxala överlägsenhet på något sätt mästänkt; man frågar sig om inte denne person, som så lätt och elegant hanterar de religiösa bördorna, har krisen och problemen långt bakom sig, om det måhända numera blott är luftjärn i hantlarna. Han uppträder i frack, inte som Chesterton i clownkostym, men det är samma dåft av teknik och gymnastik över prestationerna. Péguys ord — i den mån de inte innehåller blott självklarheten att syndkänslan bör vara starkast hos de troende — erinrar om den berömda lutherska uppmaningen att "synda ordentligt", om dessa katolicismerande författares som pendlar mellan synden och fromhetens ånger och i vital munterhet tror sig njuta gråddån i båda världarna. Vad Péguy, som så systematiskt levde i överdrifternas halvsanningar, verkligen menade vet man emellertid inte. Hos Greene, liksom hos Bernanos och Mauriac, verkar problematiken, dubbelheten ännu friskt och äkta; insikten har inte nötts ner till schablon och förevisning.

Det centrala står likväl kvar. Greenes ledande gestalter, från den förvädiske smugglaren i "The Man Within" till polischefen Scobie i "The Heart of the Matter", bildar en serie av alltmer högtstående hjältar, vilkas värde ligger i den inre motsättningen, det dåliga samvetet, den hela världen förmörkande skuldkänslan. Det är just besattheten som är det fina och särpräglade. Rent principiellt skymtar möjligheten att godheten och helighet gloriian kan nås, men resultatet är givet — dödssynden och fördömelsen blir kampens lön. Alltmera tydligt har förestållningen om dödssynd koncentrerats på ordet förtvivlan; det är de förtvivlade, desertörerna ur striden — vare sig självbördare eller inte — som är Greenes hjältar. Det är inte mycket mer av religionen som är kvar än den moraliska avskyn för livet. Ett ord av Gauguin, som Greene med gillande citerar, blir det slutliga: "Då livet är som det är, drömmer man om himmel."

Hur kan denna förtvivlan förenas med kristen katolsk tro? Det är, om man så vill, Greenes egentliga hemlighet. Ty på den punkten diskuterar han inte. Han höjer sig inte till bestätheten hos Dostojevskij, vars religiositet blev en ständigt med möda vunnen strid om själva tron; han befinner sig någonstans mellan denna linje och moralisternas. Hans trosvishet tror man inte på, ty då skulle han inte vara så nära förtvivlan.

*

För var och en som lever med i Graham Greenes romaner är hans essäer fängslande, därför att man här finner i enklare och klarare uttryck de frågeställningar som upptar honom. Bortsett härifrån är många av uppsatserna lysande i sin skärpa, sin självständighet och sin olycklige känslighet. De två första som utgivit det första större arbetet om Greene har särskilt undersökt den konstnärliga, tekniska sidan av hans författarskap — såvitt jag förstår med stor skicklighet — men de har också givit ideologiska och psykologiska analyser. Greenes besatthet sammanhänger, av allt att döma, med en olycklig barndom och med en kanske konstitutionellt betingad äckelkänsla inför "kött-samvetet, känslan av personligt misslyckande".

Dessa citat bildar uppenbarligen en enhet, men några distinktioner är nödvändiga. Eliots ord, koketta och högfärdiga, markerar den romantiska distansen i denna religiositet. Mot massan, från statsmän till tjuvar, ställa de utvalda, de religiöst besatta, som "är karlar" att bli frälsta eller fördömda. Det väsentliga är varken gärningar eller tro, utan "sönderslitenhet", en ovillkorlig inriktning på "gott och ont"-problemet. Uttryckssättet är, liksom ofta hos Eliot, i sin paradoxala överlägsenhet på något sätt mästänkt; man frågar sig om inte denne person, som så lätt och elegant hanterar de religiösa bördorna, har krisen och problemen långt bakom sig, om det måhända numera blott är luftjärn i hantlarna. Han uppträder i frack, inte som Chesterton i clownkostym, men det är samma dåft av teknik och gymnastik över prestationerna. Péguys ord — i den mån de inte innehåller blott självklarheten att syndkänslan bör vara starkast hos de troende — erinrar om den berömda lutherska uppmaningen att "synda ordentligt", om dessa katolicismerande författares som pendlar mellan synden och fromhetens ånger och i vital munterhet tror sig njuta gråddån i båda världarna. Vad Péguy, som så systematiskt levde i överdrif-

Själar på landet

DET ÄR FRAMFÖR ALLT mänskliga kvaliteter i vanlig vänlig mening som imponerar i *Astrid Pettersons* debutroman *Född utan själ* (LT:s förlag, 8:75).

Bokens titel anspelar på en folklig föreställning om de dövstumma, som inte kunde läsa och lära och som därför inte heller fick gå fram i kyrkan. Bara det faktum att en sådan detektiv kunnat uppkomma, med dess avslöjande av samvetstryg brutalitet hos småbillets starka och hos kyrkans män, ger ett visst berättigande åt den emotionalitet som präglar romanen. Titeln har emellertid också en vidare relevans. Det är inte bara de dövstumma som har författarinnans hjärta, det är de socialt och ekonomiskt vanlottade över huvud taget. Torpare och jordproletärer, utlänningar åt obarmhärtigheten hos de besuttna som vill värna om sitt. Kvinnorna, som förtrycktes i manssamhället, där de enligt författarinnan inte ens upp i vår egen tid möter förståelse för sina elementära krav, vare sig det nu gäller aktning för deras arbete, respekt för deras person eller det att få föda sina barn i trygghet, också om man råkar vara fattig eller ogift. Boken andas en intensiv indignation genomsyrad hårdheten hos de oförlåtande, som usurperar Gud i sina egenrättfärdiga domar i kraft av en styrka som inte beror på personligt värde, utan på slumpens fördelning av värdigheter. De starka männens själviklara egoism har överförts till dem genom tiderna, så att de aldrig behövt grubbla över soldaterien i sina rättigheter. Prästerna å sin sida är, genom sitt klassursprung och sin klasstillhörighet, spontant engagerade i fiskala uppdrag till de härskandes fromma mer än i kärlekens gärningar. De kan därigenom i blindhet för sin verkliga värdeskala spela ut en primitivt sadistisk och självtillfredsställande lagmoralism. Romanen spänner över mer än 200 år av episoder ur en svensk jordbrukarsläkts historia och sträcker sig in mot en tid då Guds vilja enligt kyrkans omvetydiga lära förreskrev att ogifta mödrar skulle slita spö och sitta i stocken.

Att författarinnans egna värderingar lett till en överexponering kan inte förnekas. Hon fungerar tydligen mer i ett nosiakt fält än i ett litterärt i vanlig mening. Hon är främst intresserad av att demonstrera och reagera, inte av att analysera och experimentera: ur den synpunkten är hennes behavioristiska personskildring fullt förståelig — med dess snabba skissering och föga intresse för nyanser, ett mönster av namn och händelser mer än människor. Det är därför också fullkomligt meningslöst att, som någon gjort, kalla "Född utan själ" för icke-litteratur. För att åstadkomma uppenbarligen är andra än Tage Aurells och Stina Aronsons behöver ju inte författarinnan underkänna. Det är också är Astrid Pettersons skrivsätt för övrigt är fast och realistiskt, inte sällan med impressionistiska valörer i det konkreta. De dedjurska rapsodierna formilgen forsar fram, ibland till men för överskådligheten och andhämtningen, i varje fall otillgängliga för resumé och absolut med det mänskliga dokumentets, litterära eller icke-litterära, berättigande.

LARS GYLLENSTEN

FÅNGNAS GLÄDJE

HANS BOTWIDS värld är en tidsenlig värld, där det är ont om naturlig glädje. Den som finns är illegal. *Svart glädje* har han kallat ett hårte noveller (Tiden, 12:50) efter berättelsen om en kvinna som håller sig spänstig och frisk i medvetandet om att hennes bror lurat henne på pengar som tillkommer henne. Då denna gallsprängda tillfredsställelse tas ifrån henne vissnar hon ner. Och samlingens längsta och mest egenartade berättelse handlar om de märkvärdiga iden som en ung man drar över sig då han vill försona sin olyckliga vana att möta andras olyckor med ett skratt: det är inte hjärtlöshet, utan en instinkt att reducera tillvarons grymhet till ett grotesk gyckel. Endast en annan svensk berättare i samtiden skulle med samma framgång balansera på eggen mellan fantastik och forskande psykologiskt allvar, nämligen Feder Sjögren.

Andra noveller i Botwids bok varierar skarpsynt analysen av vanmaktens hållning: det kraftlösa utbrytningsförsöket ur ledans eller den feltolkade disharmonins cirkel; den tröga förvissningen om att allt skall ordna sig "om något år"; det febrila behovet hos pojken med böjelsen för snatteri att finna andra medel att hävda sig, på arbetsplatsen, i hemmet, bland flickorna. Samlingen bjuder också ett par originella psykologiska anekdoter eller humoresker.

Otvivelaktigt är Botwids berättelser "intresanta", ty han är en erfaren cicero genom själarnas irrgångar. Men ändå får man inte den fulla behållningen av hans rika människokunskap. Trots att han är gammal i yrket visar han gång på gång en förvånande valhänthet i själva det litterära greppet och missbyckas i att ge övertygande smilig konkretion åt sina motiv. Tankereferaten blir släpiga, och främmande synvinklar uppdyker godtyckligt. Här och där offrar han åt ett missförhållande som han en annan gång låter en av sina figurer påtala: "Åtminstone i min hemstad betydde handlingarna minst. Varken de 'snälla' eller de 'hemska' behövde meriteras sig på annat sätt än genom att säga något. Orden skymde all-

deles bort vad en människa verkligen gjort." Men om man alltså ibland tycker att det pratas för mycket hos Botwid, måste man komma ihåg att de talade orden i denna komplicerade människoskildring har en dubbel uppgift: att röja somliga tankar för att dölja andra.

STAFFAN BJÖRCK

Svenska kvinnors nationalförbund (SKN), som är den svenska sektionen av International Council of Women, har hållit årsmöte i Stockholm. Till ordförande valdes rektor Greta Rolfstein efter fru Brita Juhlin-Dannfelt, som undanbett sig återval. Fru Juhlin-Dannfelt valdes till hedersledamot av SKN.

Fackliitteratur Ny katalog
WESTLINGS BOKAVD. - ÖREBRO
Sänd mig Eder katalog över

Teknisk litteratur

Namn .....
Adress ..... DN 29/5

Våra omtyckta dräkter i marinblå helylle-gabardin har nu åter kommit in i flera modeller och finns i prisl. fr. 159:- i våra 3 affärer.

Lilla Magasinet
GÖTGATAN 92
Hornsgt. 80 Renstiernsgt. 23

FREYS AUKTION

Onsdagen den 30 och torsdagen den 31 maj 1951, båda dagarna från kl. 9.30, försäljes å offentlig auktion i
FREYS AUKTIONSHALL
Grevturegatan 11, 2 tr.
diverse finare lösegendom, såsom:
matsals-, herrums-, sovrums- och salongsmöbler, antika stolar och bord, byråer, skåp, monterskåp, fårgyllda bordspeglar, speglar, kristallkronor och lampetter; golvur, rottingmöbler m. m.;
äkta mattor, Afghan, Bachtiari, Beludje, Bochara m. fl. samt andra mattor;
antika och moderna oljemålningar, akvareller, teckningar och etsningar, sign. bl. a. Olof Arborelius, Josefina Holmlund, Erik Jerken, Bruno Liljefors, Lindorm Liljefors, Severin-Nilsson, Ivar Nyberg, F. W. Odelmark m. fl.;
guld, silver och juveler, bordsilver, kaffeservisser av silver, ringar med briljanter, Rörstrand, Gustafsberg, Meissen, Limoges, Kungl. Danske, ostindiskt och annat porslin m. m.
Visning i dag kl. 9—15
Auktionen beräknas pågå till kl. 19.
FREYS EXPRESS AKTIEBOLAG
Grevturegatan 11. Tel. 67 99 60.

Thule
Romerska Bågar

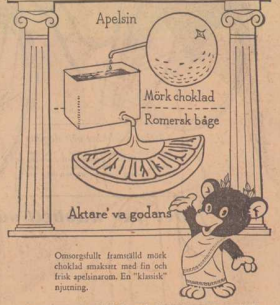

Omsorgsfullt framställd mörk choklad smaksatt med fin och frisk apelsinarom. En "klassisk" njutning.

CHOKLAD-THULE AB Förenade Chokladfabrikerna, Stockholm

Kulturens Rike

...där antiken och gotiken rest minnesmärken över sin storhet, där Loirefloden speglar renässansens arkitektoniska mästerverk, där traditionen fört historien fram i nuet och konsten inte göms i museernas damm utan lever frisk i den luft man andas

Och där man i parisiska skyltfönster får uppleva den fantasiens flykt och form och färgs förfining, som förmår göra en klänning till en dröm, en hatt till ett äventyr och en operascen till en upplevelse

Det är billigt att resa i Frankrike
Resans Rike
med Statsjärnvägarnas linjer, som solfjäderformigt strålar ut från Paris och för Er vidare med turistbuss från allfartsvägen till idyllen

Införd av FRANSKA TURISTBYRÅN

Resa i Provence

Alla svenska Rivieraresenärer som gör en avstickare till det riktiga Provence kommer att ha stor glädje av boken om de vallen *Ellen Rydelius* som ciceron. *(Provence och Rivieran,* Bonniers, 17:50.) Hon har varit på så gott som alla sevärda platser, från Avignon, Arles och Nimes till Sainte-Marie-de la Mer och Les Baux, och hon har läst mycket om människor och byggnader. Författarinnan blandar på ett behagligt sätt kulturhistoria, litteratur och vardagsliv, även om hon då och då faller för frestelsen att åsa allför flitigt ur sitt vetande. För den icke franskkunnige är hennes handbok helt enkelt oumbärlig.

Kanske serverar hon sevärdheterna emellanåt rätt schablonmässigt, och hon förbigår med största diskretion det ofta skrämmande förfall i vilket otaliga historiska byggnader som hon skildrar befinner sig. Det verkar som en överflödig artighet mot de franska turistmyndigheterna, som skulle behöva höra så mycket som möjligt av sanningen. Ett land som hävar in hundratals miljoner dollar årligen i turistvaluta kan offra mera på att hålla sina minnesmärken i gott skick.

Den vanlige resenären saknar nog också i handbokens praktiska anvisningar en mera direkt vägledning när det gäller hotell och restauranger. Maten i Provence är visserligen ingenting att hurra för, men just därför borde nog en fingervisning då och då ha varit på sin plats. Det kan säkerligen hänras på till nästa upplaga. Detsamma gäller några slarvfel och enstaka gallicismer — varför exempelvis säga "prototyp" när det så mycket enklare heter "förebild"?

VICTOR VINDE

Glansfull promotion och kafestfest i Lund

Årets promotionsfest i Lund den 31 maj och konungens invigning av de tre nya institutionsbyggnaderna blir ett av de mest glanslulla och omfattande evenemangen i universitetets historia. På måndagen anländer omkring 200 man från Skånska hövdingamiljöer för att generalrepetera för den blivande paraderingen, Tusentals skolbarn, medlemmar ur manliga Röda korn-kåren, Hemvärnet, Lunds lottakår och kvinnliga hjälpår medverkar. Ett hundratal extra flaggstänger skall resas liksom ett par stora åreportar med konungens namnchiffer. (TT, Lund.)

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.